

VÝVOJ POČTU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Celkovou rozlohou 5 427 km² je v roce 2007 ze 14 krajů České republiky podle velikosti Moravskoslezský šestý. Rozlohou zemědělské půdy (276 622 ha) a jejím podílem na celkové výměře (51,0%) je devátý. Z toho nižším podílem orné na zemědělské půdě (62,8%) patří mezi tři poslední, před kraji Karlovarským a Libereckým. V uvedeném roce se Moravskoslezský kraj na České republice podílel v %:

- rozlohou 6,9,
- počtem obyvatelstva 12,0,
- tržbami z průmyslové činnosti 12,4,
- stavebními pracemi 8,0,
- osevní plochou 5,0,
- sklizní obilovin 5,7,
- sklizní brambor 3,3,
- počtem hospodářských zvířat (k 1. 4. 2008) u skotu 5,7 a u prasat 3,2.

Uvedené údaje dokumentují relativní postavení zemědělství v kraji. Zemědělská výroba je nadále významnou součástí krajské ekonomiky. Celková zemědělská produkce v běžných cenách v kraji v roce 2003 dosáhla 5,6 mld. Kč, v roce 2004 pak 6,7 mld. Kč, v roce 2005 se snížila na 6,3 mld. Kč a v roce 2006 opětovně poklesla na 5,9 mld. Kč. Více než z poloviny se na celkové produkci podílela v letech 2003 a 2005 výroba živočišná. Naopak byla celková produkce utvářena oproti její části rostlinné nižším podílem živočišné v letech 2004 a 2006. V roce 2006 ve srovnání s rokem 2003 byla produkce rostlinná vyšší o 26,7 % a naopak živočišná poklesla o 13,4 %. Rostlinná produkce přes svoji vyšší závislost na klimatických podmínkách jednotlivých let vykázala meziroční růst v letech 2004 a 2006. Produkce živočišná jen v roce 2004 a pak se snižovala. Srovnání je ovlivněno různým cenovým vývojem vstupů pro obě tato odvětví, a také pohyby farmářských cen rostlinné a živočišné produkce.

Mnohaletá snižující se efektivnost živočišné výroby se projevuje na její nosné složce – početních stavech hospodářských zvířat. Markantní je to zejména u klesajících počtů prasat, skotu a slepic.

Metodická poznámka: Časová řada s údaji před rokem 2000 je přepočtena na území současného kraje.

Tab. 1 Hospodářská zvířata v Moravskoslezském kraji

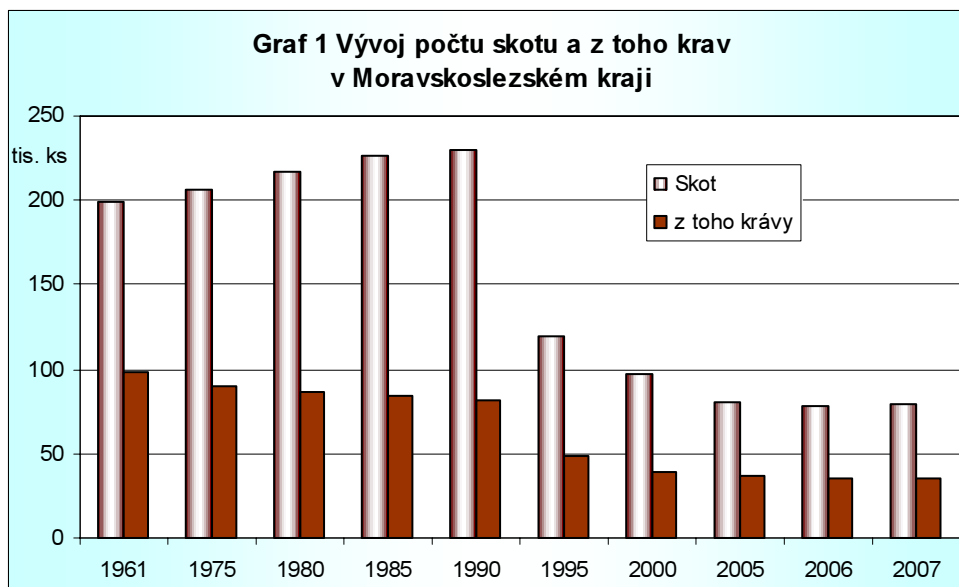
	1961 ¹⁾	1980 ¹⁾	1990 ¹⁾	1995 ²⁾	2000 ²⁾	2005 ³⁾	2006 ³⁾	2007 ³⁾	ks
Koně	.	.	3 137	.	1 964	1 990	1 944	2 225	
Skot	198 987	216 516	229 579	120 019	97 235	80 189	78 713	79 742	
z toho krávy	97 807	86 574	81 575	48 109	39 324	36 501	35 362	35 763	
Prasata	197 604	251 945	254 659	219 851	205 352	129 031	103 589	78 750	
z toho prasnice	18 517	19 305	16 739	15 156	15 317	9 687	7 595	5 707	
Ovce a berani	.	39 419	66 311	13 545	6 593	12 576	13 960	15 428	
Drůbež	1 297 289	.	2 011 621	1 755 875	1 950 635	1 677 513	1 601 157	1 630 009	
z toho slepice	1 183 745	1 010 084	1 114 975	683 786	870 802	491 075	529 067	452 143	

¹⁾ stav k 1. 1. příslušného roku

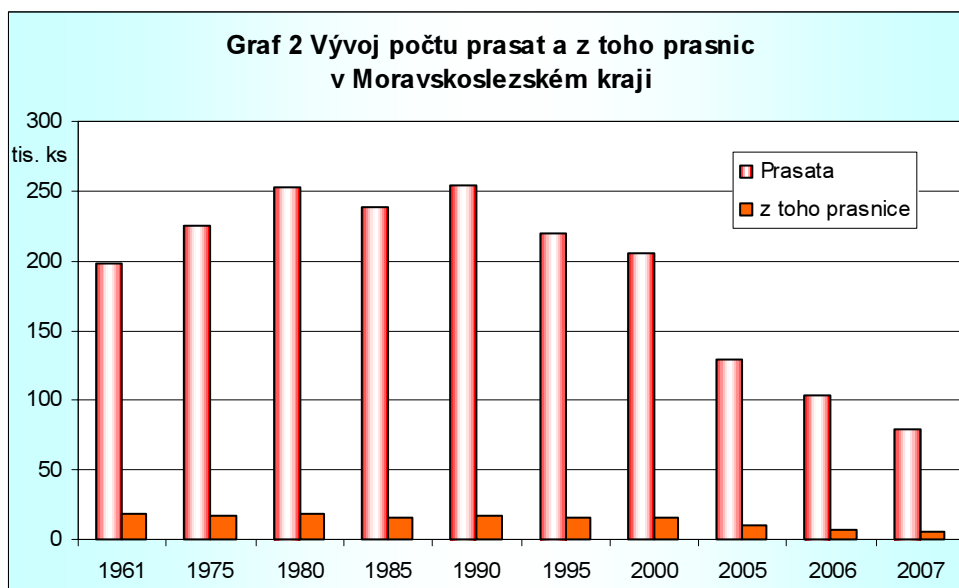
²⁾ stav k 1. 3. příslušného roku

³⁾ stav k 1. 4. následujícího roku

Ve srovnání s výchozím obdobím let 1961 i 1980 byly v roce 1990 u skotu, prasat, ovcí a beranů a u drůbeže v kraji nejvyšší početní stavy. S postupujícím zvyšováním doживosti klesaly za uvedené historické období počty krav. Obdobně tomu bylo i u příčin poklesu počtu prasnic, kde také stoupla jejich užitkovost početním růstem odchovaných selat. Počátkem devadesátých let minulého století v souvislosti s transformací ekonomiky, zejména restituenti v zemědělství přispěli k rychlému poklesu početních stavů hospodářských zvířat. Především se to projevilo u ovcí a beranů, u skotu, a z toho také u krav, jejich hromadným prodejem na jatka. V roce 1995 oproti roku 1990 se snížil počet ovcí a beranů na pětinu a skotu na polovinu. Počet krav poklesl o 41,0 % a slepic o 38,7%. Relativně menší úbytky nastaly u početních stavů prasat (13,7 %), prasnic (9,5 %) a drůbeže (12,7 %). V roce 2000 ve srovnání s rokem 1995 pokračoval pokles počtu ovcí a beranů až na jejich dosavadní historické minimum, dále se snižovaly také stavy skotu, z toho krav, a také prasat. Projevila se tržní orientace na rychloobrátková hospodářská zvířata – stouply počty drůbeže, z toho slepic, a také prasnic.

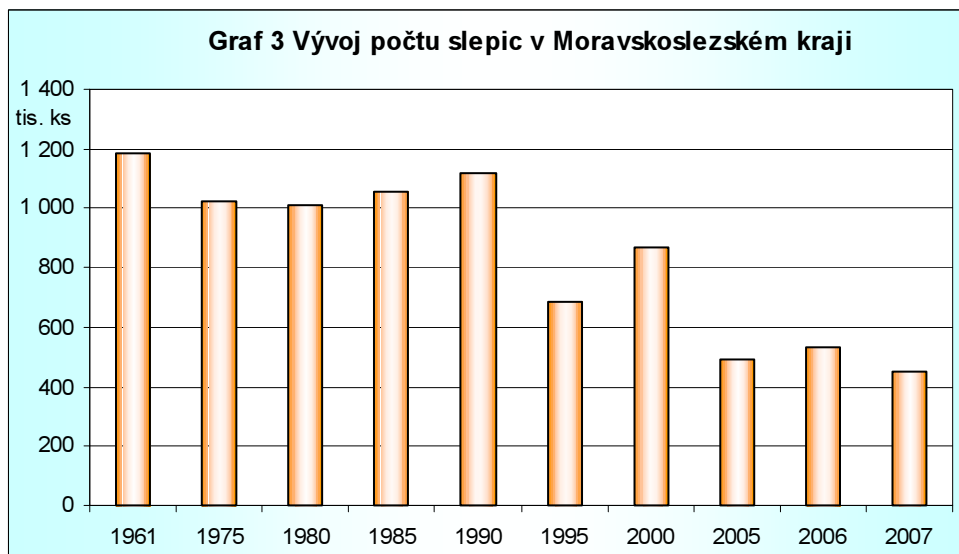
Ve srovnání s rokem 2000 pokračoval v letech 2005 až 2007 každoroční pokles počtů prasat, a z toho prasnic, a až do roku 2006 skotu, z toho krav, a také drůbeže. Vzpamatovaly se chovy ovcí a beranů jejich každoročním početním zvyšováním a kolísaly stavy drůbeže, a z toho slepic. V roce 2007 oproti roku 2000 vzrostly relativně nejvíce počty ovcí a beranů (2,3x) a méně výrazně i koní (o 13,3 %). Naproti tomu dramaticky poklesly skoro na třetinu počty prasat (38,3 %), z toho prasnic (37,2 %) a na polovinu stav slepic (51,9 %). Snížily se rovněž početní stavy skotu (o 18,0 %), z toho krav (o 9,1 %), a též slepic (o 16,4 %).

Na vývoj počtů hospodářských zvířat v Moravskoslezském kraji působí stejné vlivy jako na situaci celého zemědělství České republiky. V období po roce 1995, po určité konsolidaci transformované ekonomiky, jsou zemědělští producenti v zájmu svého ekonomického přežití a dalšího žádoucího rozvoje jednoznačně motivováni tržní poptávkou. Pohybují se však na trhu ovlivněném rozdílnou zemědělskou dotační politikou k jednotlivým zemím Evropské unie. Nejpřesvědčivěji je to vidět na likvidaci chovů prasat, u nichž v hodnoceném období po roce 2000 byla ztrátovost dlouhodobým projevem permanentního růstu nákladových vstupů při stagnaci realizačních cen a nemožnosti konkurovat zvyšujícím se objemům importovaného (cenově dotovaného) masa.

Pozitivní renesance počtu chovaných ovcí a beranů je dána jednak jejich charakterem doplňkového chovu, ale také postupným zvyšováním jejich stavů v horských a podhorských oblastech kraje. Tedy v podmínkách, kde byl jejich chov významný již v minulosti. Obnovovaný chov ovcí se zaměřuje více na plodnější plemena

s masnou a kombinovanou užitkovostí. Společně se skotem chovaným v uvedených oblastech se také ekonomicky nevyčísitelně podílejí na přirozené údržbě krajiny.

Nízké farmářské ceny vajec a jejich rozsáhlý import působily po roce 1995 na rychlejší snižování počtu chovaných slepic, než tomu bylo u sestupného trendu drůbeže na maso. Z chované drůbeže v roce 1995 činil podíl počtu slepic 55,4 %, v roce 2000 se snížil na 44,6 % a v roce 2007 byl z hodnoceného období dosud nejnižší – skoro čtvrtinový (27,7 %).

Tab. 2 Intenzita chovu hospodářských zvířat v Moravskoslezském kraji

	1999 ¹⁾	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002 ¹⁾	2003 ²⁾	2004 ²⁾	2005 ²⁾	2006 ²⁾	2007 ²⁾
Na 100 ha zemědělské půdy připadá (ks)									
koní	.	.	0,8	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0
skotu	34,0	31,9	30,3	37,4	36,7	36,1	36,2	36,0	37,0
z toho krav	13,8	13,3	12,3	16,1	16,0	16,1	16,5	16,2	16,6
ovcí a beranů	2,3	2,7	3,0	3,3	4,3	5,3	5,7	6,4	7,2
Na 100 ha orné půdy připadá (ks)									
prasat	112,0	105,2	86,8	135,7	120,6	106,1	91,6	75,4	59,9
z toho prasnic	8,4	8,2	6,8	10,7	9,1	8,6	6,9	5,5	4,3
drůbeže	1 063,5	1 161,2	758,7	1 194,4	1 306,0	1 170,2	1 191,4	1 165,7	1 239,0
z toho slepic	474,8	588,6	583,4	431,3	460,3	386,7	348,8	385,2	343,7

¹⁾ stav k 1. 3. příslušného roku

²⁾ stav k 1. 4. následujícího roku

V devítileté časové řadě od roku 1999 se v Moravskoslezském kraji intenzita chovu základních druhů hospodářských zvířat pohybovala rozdílně. Chov prasat, a z toho prasnic, vykázal maxima v roce 2002 a následně každoročně klesal až na dosavadní minima v roce 2007. Intenzitní ukazatele v období let 2002 až 2007 s malými odchylkami kolísaly u skotu, z toho také u krav. Pouze v chovu ovčí a beranů dosahovala intenzita po celé devítileté období každoroční permanentní růst.

V roce 2007 byl Moravskoslezský kraj mezi 13 regiony (sumarizace za Hl. město Prahu a Středočeský kraj) v intenzitě chovu nad průměrem České republiky 3. u slepic, 4. u koní a u ovčí a beranů, 5. u drůbeže a 8. u krav. Pod tímto průměrem zůstal jako 12. v intenzitě chovu prasat, a shodně i z toho prasnic, a 9. u skotu.

V užitkovosti mezi 13 srovnávanými regiony České republiky dosahoval Moravskoslezský kraj v letech 2001 až 2006 v průměrné roční dojitosti 1 krávy 1. místo. Až v roce 2007 byl předstižen Zlínským krajem a obsadil 2. pořadí. Stejně úspěšný byl v roce 2007 i v nižším úhynu telat, kde byl také 2. za Zlínským krajem. Naopak pod průměrnou celostátní užitkovostí zůstal Moravskoslezský kraj jako 9. v počtu narozených telat na 100 krav. V pořadí 8. se umístil v počtu odchovaných selat na 1 prasnici, a shodně 8. byl i v průměrné roční snášce vajec na 1 slepici.

Tab. 3 Intenzita chovu hospodářských zvířat podle krajů v roce 2007

	Na 100 ha zemědělské půdy připadá (ks)				Na 100 ha orné půdy připadá (ks)			
	koní	skotu		ovcí a beranů	prasat		drůbeže	
		celkem	z toho krav		celkem	z toho prasníc	celkem	z toho slepic
Ceská republika	0,8	39,0	15,8	5,1	92,9	6,8	1 043,4	241,0
v tom kraje:								
HL. m. Praha								
a Středočeský	0,8	26,2	10,0	3,1	75,5	5,7	1 384,5	343,4
Jihočeský	0,9	49,5	20,2	5,9	111,7	8,4	1 446,9	278,0
Plzeňský	0,6	49,5	20,2	6,0	87,3	6,5	1 028,0	94,2
Karlovarský	1,3	36,1	15,8	10,7	40,7	2,2	570,1	363,3
Ústecký	0,7	18,7	7,3	5,1	64,3	4,6	814,0	275,3
Liberecký	1,8	43,3	19,5	12,6	79,8	5,2	227,8	62,6
Královéhradecký	0,9	45,4	18,2	5,2	98,2	7,3	897,5	300,6
Pardubický	0,9	52,6	20,6	5,1	81,9	5,8	1 188,3	601,7
Vysočina	0,3	58,0	22,6	2,9	130,6	9,8	391,2	38,0
Jihomoravský	0,4	19,6	7,6	1,9	105,9	7,9	1 283,3	125,2
Olomoucký	0,5	38,7	16,3	3,0	101,8	7,2	237,0	103,5
Zlínský	1,1	37,4	16,7	13,0	105,3	7,4	1 433,2	217,2
Moravskoslezský	1,0	37,0	16,6	7,2	59,9	4,3	1 239,0	343,7

Tab. 4 Užítkovost hospodářských zvířat v Moravskoslezském kraji

	2001 ¹⁾	2002 ¹⁾	2003 ²⁾	2004 ²⁾	2005 ²⁾	2006 ²⁾	2007 ²⁾
Průměrná roční dojitost 1 krávy (l)	6 215	6 317	6 311	6 667	6 825	6 913	7 119
Na 100 krav připadá telat (ks)							
narozených	93,7	91,6	93,3	92,7	92,7	92,9	93,2
odchovaných	85,8	84,4	85,0	84,8	84,9	85,0	86,5
Úhyn telat (%)	8,4	7,9	8,9	8,5	8,4	8,4	7,2
Na 1 prasnici připadá selat (ks)							
narozených	19,9	20,3	22,0	24,2	22,3	21,8	22,5
odchovaných	18,0	18,3	19,8	21,6	19,6	19,5	20,0
Úhyn selat (%)	9,8	9,8	10,1	11,0	11,8	10,7	11,2
Průměrná roční snáška 1 slepice (ks)	244,5	245,3	247,1	240,1	262,2	255,7	254,8

¹⁾ stav k 1. 3. příslušného roku²⁾ stav k 1. 4. následujícího roku

Shrnutí

Vývoj počtů chovaných hospodářských zvířat v Moravskoslezském kraji po roce 1990 prošel těmito fázemi:

- V roce 2000 proti roku 1990 poklesly stavy všech hospodářských zvířat, z toho nejvíce ovčí a beranů, prasat, a z toho i prasníc, a také slepic.
- Z krizového minima roku 2000, kdy se v kraji chovala jen desetina počtu ovčí a beranů vykázaných v roce 1990 se zvýšily jejich stavy opět na více než dvojnásobek v roce 2007.
- Situace hlubokého početního poklesu stavu skotu, z toho i krav, a také u drůbeže se stabilizovala po roce 2005.
- Alarmující zůstává silný propad početních stavů chovu prasat, z toho také prasníc, a u slepic po roce 2000.

Příčiny poklesu početních stavů hospodářských zvířat:

- Dopad restitučních nároků vůči povinným hospodářským subjektům a prosazování se tržních vlivů měnící se poptávky v transformující se ekonomice státu.
- Cenové vlivy tržní ekonomiky projevující se značným cenovým růstem vstupů do živočišné výroby (např. krmiva, veterinární služby, plemenný materiál) a současně stagnací i poklesem farmářských cen produkce (ovčí vlna, maso zejména vepřové, mléko, vejce).